

ments materials necessaris a la seva subsistència, la nostra ciència serà migrada. Avui, en aquests afers, no hi ha lloc per als aficionats. S'ha d'és-ser home de ciència i res més! La investigació és un ofici, un alt ofici, no és mai una distracció, una mena d'esport que es pugui exercir a hores perdudes. Cal donar-hi tota la illusió, tota la vida! Catalunya no tindrà ciència pròpia mentre no se la pagui, i nosaltres no serem mai veritables homes de ciència mentre hagim de dispersar vanament el nostre treball. Això s'ha de dir severament i a cada hora.

La generació que fundà la Societat de Biologia creà alguns òrgans de recerca deficientes avui, però que representen un real progrés respecte de l'estat en què trobarem les coses. Aquests òrgans nasqueren de la millor voluntat i d'un treball esgotador. Que la generació que ens va substituint arribi a aquella normalitat somniada; que constitueixi per fi el professionalisme científic, sense el qual Catalunya no representarà mai res en el comerç espiritual del món!

I per la nostra part, que trobi cada un de nosaltres nous motius d'entusiasme per a l'obra comú, fervor i vocació, que remoguin la massa social, en un miracle collectiu! Aquell miracle que consistirà que, d'un cop, i per primera vegada, des que Catalunya existeix — més d'un mil·lenari — es creï una cultura pròpia, una ciència catalana de renom universal! Crec que aquests han d'ésser els vots de la Societat de Biologia, en arribar avui a l'any vigèsim de la seva existència!

Universitat Autònoma de Barcelona

CURS DE FISIOLOGIA HUMANA DE LA
FACULTAT DE MEDICINA DE BARCELONA. 1934

(Nota de la Càtedra)

La nova orientació donada als cursos oficials de la Facultat caracteritzada especialment per la tendència a l'estudi intensiu de les matèries, amb tres hores diàries d'escolaritat, i escurçament de la durada de cada ensenyament, ens ha portat a un concepte canviat en la tècnica pedagògica. En els cursos que es donaren a l'Institut de Fisiologia al principi de la nova era acadèmica, ens trobarem amb dificultats d'organització, manca de personal, etc., que feren difícil d'obtenir el resultat óptim que es podrà aconseguir d'aquesta nova organització. Representaren, sense cap dubte, una millora considerable sobre els ensenyaments donats en anys anteriors de les mateixes matèries, i ens donaren un criteri sobre les modificacions a fer.

El curs de Fisiologia humana representa ja una prova interessant de les possibilitats del nou mètode i una font d'idees i suggestions per a tots els que hi hem intervenint. Es només des d'aquest punt de vista, de prova molt meditada i clarament reeixida, que intentem ara fer-ne un resum.

No creiem pas que l'organització donada sigui perfecta. Hi ha encara molts detalls a lligar i repassar, i s'ha de pensar, a més, que la tècnica d'organització d'un curs, no es pot considerar mai com definitivament adquirida, perquè ha de canviar d'anys en anys, en relació amb el número d'alumnes, condicions i aficions dels ajudants, relacions amb altres professors i matèries de la Facultat, etc. De totes maneres, val la pena de parlar de l'esforç realitzat aquest any, no per fer pública la satisfacció d'un deure complet sinó per donar idea de les possibilitats i de l'elasticitat de la nova organització.

* * *

Pensem primer, com a antecedent, en com es fa l'ensenyament de la Fisiologia fins ara. El curs constava de dues parts: per una banda, una lliçó magistral diària pel Catedràtic; per altra banda, unes sessions pràctiques a la tarda, per personal docent agregat. En les sessions de lliçó magistral s'intercalaven algunes demostracions clàssiques, fetes quasi sempre en condicions de difícil visibilitat per als alumnes. Les sessions pràctiques eren sempre als voltants d'una dotzena per grups d'uns 40 alumnes naturalment, el nombre de les sessions i els alumnes per grup, canviaven d'un curs a l'altre, però podem donar aquestes xifres com a mitjanes. En certs cursos, a causa de la llargada excessiva de la matèria, alguns capítols eren explicats per algun professor auxiliar, com a lliçons complementàries a hores diferents de la del Catedràtic. El resultat de tot això era un curs molt carregat de coneixements teòrics, sense una adquisició objectiva de tècniques i nocions fonamentals.

Aquest era un resultat inevitable d'una organització viciada; una hora al matí, unes sessions escadusseres a la tarda, no poden donar més de si, per molta que sigui la vocació docent del professor i la preparació i esperit de treball dels seus collaboradors. Condicions demostrades d'una banda amb una actuació ininterrompuda durant molts anys, i per l'altra amb les posicions docents que han aconseguit els auxiliars que han passat successivament en Universitats espanyoles i estrangeres.

* * *

El curs actual s'ha orientat a base de dos principis fonamentals: reducció del curs magistral a

un mínim indispensable i portar fins als límits més amplis possible l'adquisició personal i objectiva de coneixements i tècniques. El catedràtic ha donat una lliçó diària d'11 a 12, per a tot el curs reunit, exposant els coneixements indispensables per a seguir amb profit l'estudi de la medicina. Aquest curs no ha sofert cap interrupció per interrogatoris, demostracions, etc. Cada dia ha estat aprofitat, i s'ha donat a aquestes lliçons magistrals un caràcter de màxima objectivitat, amb projecció continuada de gràfics, dispositives, etc. A les 12, els alumnes es dividien en cinc seccions de 44 alumnes cada una, en iniciar-se el curs. Aviat disminuïren en nombre pels trasllats d'alguns a altres Universitats, de manera que la mitjana de cada secció quedà als voltants de 40, xifra d'alumnes que permet ja una clara visió de les demostracions i tècniques que se'ls facin i un coneixement personal i directe de quasi tots els alumnes per tot el staff docent.

Aquestes cinc seccions treballaven separadament de 12 a 2, de manera que cada dia durant tot el curs funcionaven cinc instal·lacions. L'esquema general de treball era el següent: una secció, assistia a sessions de seminari amb el Catedràtic; en elles s'explicaven i discutien temes, que sense poder-se considerar com absolutament indispensables per a un curs elemental de fisiologia, representen problemes d'actualitat, aprofitament de coneixements anteriors, punts particularment difícils, etc. El curt nombre d'alumnes assistents fa que aquestes sessions siguin molt més profitoses, en poder ésser dialogades; aquest temps abans, no es tractaven, o anaven inclosos al curs general, davant d'una gran assistència que moltes vegades no seguia prou bé les exposicions. Dues seccions, assistien a demostracions de fisiologia pura; s'han reproduït totes les demostracions clàssiques, i s'han fet coses que no són pas corrents en els cursos de fisiologia; una quarta secció reproduïa totalment o parcialment una de les demostracions que havien vist el dia anterior; això dóna un entrenament pràctic important als alumnes, junt amb la responsabilitat de la repetició personal d'una tècnica. Finalment, una altra secció feia exercicis en subjecte humà; aquestes sessions representen una introducció a l'aplicació clínica de la fisiologia, un antecedent important a la fisiopatologia—matèria ara independentitzada per la nostra Universitat—i lliga el que els nois han vist en el curs, amb el que veuran en la resta de llur vida. L'informe oficial de la Lliga de les Nacions, sobre l'ensenyament de la medicina, recomana també aquesta tendència a les demostracions en homes, quan siguin possibles; això pot contribuir a esvaixar l'escàs interès que tenen les actuals generacions escolars per les ciències fonamentals, pre-

cisament ara, que tothom que s'ocupa de Pedagogia mèdica, dóna cada dia més importància a aquestes matèries, base sobre la qual s'ha de mantar tota la resta.

El curs s'ha dividit en setmanes; cada una, naturalment, amb sis dies lectius. Al principi, es canvia el programa passats els cinc dies; després l'experiència demostra que era més practic treballar a base de setmanes naturals, i canviar el programa cada dilluns; naturalment, el canvi de les pràctiques individuals, es fa sempre l'endemà de les demostracions. En les setmanes de sis dies lectius, el dissabte s'ocupava en interrogatoris i repassos, també amb els alumnes dividits per seccions; però a la primavera són freqüents a casa nostra—tot i la reducció de festes decretada per la Universitat autònoma—les setmanes només amb cinc dies lectius, i que, per tant, encaixen exactament en el nostre esquema. Aquestes directrius generals s'han anat adaptant a les necessitats i distribució de cada moment.

* * *

Les sessions de seminari dirigides pel Catedràtic, han versat sobre els següents temes:

1. Composició química dels sucs digestius, i relació amb llurs funcions.
2. Importància de l'acidesa lliure i combinada del suc gàstric. Tècniques d'investigació i aplicacions fisiopatològiques.
3. Relació entre la composició del suc gàstric i la tensió de CO_2 alveolar. Acidosi i alcalosi.
4. Dissociació de l'hemoglobina. Anàlisi de la corba de dissociació i factors que la modifiquen.
5. Relacions entre la tensió de CO_2 alveolar i el volum de CO_2 absorbit %. Concepce de la reserva alcalina.
6. Substàncies esmorteïdores. Concepce i importància biològica. Exemples d'esmorteïdors en fisiologia.
7. Constitució química i físic-química de la molècula i la micela proteica.
8. Mecanisme d'òxido-reducció. pH.
9. Calors de combustió i de formació de diverses substàncies. Termoquímica. Lleis de Berthelot.
10. Unitats físiques: unitats elèctriques. Relacions entre les ciències físiques i la Biologia.
11. Continuació de la sessió anterior. Equacions electroquímiques.
12. Logaritmes. Taules i regla de càlcul. Càlculs logarítmics en Biologia. Funcions logarítmiques.

* * *

El curs de Fisiologia humana s'inicia el dia 16 de març, amb un retard de dues setmanes sobre la data que s'havia indicat, per acord entre els or-

clases de Fisiologia General i Fisiologia humana que creiem deixar així més equilibrades les seves matíries. Els dies 17 i 19 de març es feren demostracions amb mitja matrícula cada una, sobre:

Dades generals de fisiologia d'aparell digestiu.

Actes dàctiques de la saliva. Influència de la concentració de ptilaina.

Aquests dies s'aprofitaren per fer la divisió en seccions, i a partir del dimarts 20 de març es feren ja els treballs setmanals, en els quals abasten les cinc seccions, passant d'uns exercicis als altres; naturalment, sempre cada secció la demonstració abans que la pràctica individual corresponent. Els programes foren els següents:

Semana del 20 al 24 de març.

I. Metabolisme.

Bular en sifons de barita o de calç.

Demonstració de canvis respiratoris en conill.

Despesa d'oxigen per una espelma. Començar a Lavoisier.

Aparell de Lalaunie, per analisi de gasos.

Metabolisme basal. Aparell de Krogh. Càcul.

II. Saliva. Exercicis pràctics personals.

Digestió del midó.

Reacció actual (tornasol, fenolftaleïna, blau de bromotinol).

Composició de la saliva (Mucina, sulfocisuru).

Influència de la concentració.

III. Demonstració fisiològica.

Observació de l'estòmac de la rata: química i mecànica.

Estimulació elèctrica de l'estòmac de granota.

Digestió artificial de la clara d'ou.

Moviments del budell, en l'animal íntegre.

Registrar de les contraccions del budell isolat.

IV. Observacions en home.

Importància de la divisió dels aliments per la digestió.

Acció lubricant de la saliva.

Degutò:

a) Contractació diafragmàtica.

b) Moviments de la laringe.

c) Necesitat de contingut bucal.

d) Sistemes gastric i estudi del contingut:

e) Tornasol.

f) Dimetilamido i fenolftaleïna.

g) Mucina.

Setmana del 3 al 7 d'abril.

I. Suc pancreàtic.

Digestió dels protids.

a) Producció de peptones.

b) Producció de triptòfan.

Digestió del midó i dels greixos.

Fel.

Reacció actual.

Pigments biliares. (Reacció de Gmelin).

Acids biliares. (R. de Pettenkofer i Hay).

Mucina.

II. Preparació i acció de la secretina en el gos (Starling).

Estudi comentat de radiografies de travessia digestiva.

III. Exercicis pràctics personals.

Registre de contraccions intestinals.

(Cada alumne ha d'obtenir una gràfica).

IV. Exercicis pràctics personals.

Reproducció parcial de la demonstració de suc pancreàtic i fel.

Setmana del 9 al 19 d'abril (allargada per les Festes de la República).

I. Cor de granota en perfusió.

Experiment de Gaskell.

Cor aïllat. Influència de la temperatura.

Reflex de Goltz.

II. Cor de granota *in situ*. Mètode de suspensió.

Lligadures de Stannius.

Obtenció de gràfiques normals i amb degudura.

Resposta rítmica del ventricle punt.

III. Observacions en home.

Auscultació i palpatòria del cor. Xoc de la punta.

Cardiografia en l'home. Obtenció de gràfiques.

Inhibició cardíaca per excitació vagal en la deglació.

IV. Treballs pràctics personals.

Repetició de la demonstració II. Cada alumne deu obtenir una bona gràfica.

Setmana del 20 al 26 d'abril.

I. Estudi anatomo-fisiològic del cor de bov.

Funcions de les valvules cardíques.

II. Cor de gos al desrobert.

a) Canvis de forma del cor.

b) Xoc de la punta.

c) Observació de les articulars.

d) Asfixia.

e) Secació dels nervis vag.

- f) Estimulació del cap perifèric del vagus.
- g) Excitatilitat del cor detingut.
- h) Fenomen de l'escapada.
- i) Electroproducció pel cor.
- j) Bloqueig cardiac.
- k) Delirium cordis.
- l) Cor aïllat (fase refractària i extrasístole).
- m) Ultimum moriens.

III. Obtenció d'electrocardiogrames. Estudi de corbes electrocardiogràfiques seleccionades.

IV. Treballs pràctics personals.

Hi ha muntades les instal·lacions per a obtenir gràfiques de contraccions de budell isolat i cor en suspensió, a fi que els alumnes repeteixin aquests exercicis i millorin llur habilitat tècnica.

Setmana del 27 d'abril al 3 de maig.

- I.** Condicions hidrodinàmiques de la circulació.
Pressió lateral en tubs de llum invariable.
Pressió modificada pels canvis de llum tubular.
Experiment de Marey de l'elasticitat arterial.
Observació al microscopi de la circulació en la llengua o la membrana interdigital de granota.
Pols. Palpació i inscripció.
Relació amb els sorolls cardíacs.
El pols en una ona propagada.

II. Pressió arterial en el gos.

- Sistema d'inscripció i collocació de la cànula.
Corba normal de la pressió arterial.
Estimulació de cap central i perifèric del vagus.
Estimulació del ciàtic i secció de l'altre vagus.
Observació de la pressió venosa.
Estudi dels efectes circulatoris de l'hemoràgia.

III. Observacions en l'home.

- Pressió arterial. Mètodes palpatori, auscultatori i oscilòmetri.
Experiment de Brown-Suquard (temperatura i capillars).
Experiments de Lewis (pressió i capillars).
Vàlvules de les venes (experiments de Harvey).
Pressió venosa (exp. de Valsalva).

IV. Treballs pràctics personals.

- Inscripció de pols en l'home.
Observació de la circulació en la llengua de la granota.

Setmana del 4 al 10 de maig.

- I.** Moviments respiratoris en el gos. Observació en l'animal íntegre. (Eupnea, disnea i àpnea.) Inscriptió gràfica pel mètode de Paul Bert. Asfixia i pressió arterial. Concentració d'hidrogenions. Secció d'un pneumogàstric. Estimulació del cap central. Secció de l'altre pneumogàstric. Estimulació del trigemin i de la pell. Observació del diafragma. Pressió intrapleural. Pneumotòrax.
- II. Observacions en l'home.**
Observació directa.
Pneumografia.
- a) Treball muscular, càcul, tos, riure, etc.
 - b) Asfixia.
 - c) Excés de CO_2 i disminució de la tensió de O_2 .
Pressió inspiratòria i expiratòria.
Diàmetres toràcics.
Auscultació.
Model d'intercostals.
Model de Donders.

III. Composició dels aliments corrents.

Llet :

Examen microscòpic.

Densitat.

Precipitació de la caseïna.

Sèrum de la llet. Composició.

Ferment lab.

Lactalbúmina, lactosa i greix.

Patata :

Midó. Observació microscòpica i tinció del iodine.

Pròtids. (R. de Millon).

Pa :

Midó i absència de sucre en la farina.

Eritrodextrina i sucre en la molla del pa.

No hi ha sucre a la crosta.

IV. Treballs pràctics personals.

Estudi dels aliments més corrents. Repetició de les analisis i exercicis anteriors.

Dies 11 i 12 de maig.

Dividit el curs en dues meitats que s'alternen, veuen :

- I.** Demostració de la tècnica del cap isolat de Heymans.
Aplicacions i relació amb els treballs de l'escola fisiològica de Barcelona.

II. Projecció de tres cintes cinematogràfiques sobre la Vida de Pasteur.
Moviments peristáltics dels budells.
Moviment brownià de les micelles.

Setmana del 14 al 18 de maig.

- I. Reaccions de l'adrenalina.
Presència de iode en el tiroide.
Acció de la insulina. Variacions de la glucèmia, estudiades pel mètode ràpid de Seiffert-Casselius.
Shock hipoglucèmic. Acció de l'adrenalinina i de la injecció de sèrum glucosat.
- II. Estudi dels caràcters sexuals secundaris en els ocells.
Obtenció d'exsudats vaginals de rates.
Estudi de preparacions histològiques de les diverses fases del cel, i de l'accio de les hormones ovàriques i les gonadotropes de la hipòfisi.
- III. Funcions vasomotores.
Efecte de l'excitació de l'esplàenic.
Sinus carotidià, Efecte del pincament de les caròtides.
Efecte de la dilatació sinusal.
Desnervació del sinus.
Centres vasomotores.
Pincament de les caròtides, prèvia lligadura de les vertebrals i desnervació sinusal.
Secció medular alta i destrucció de la medulla.
- IV. Treballs pràctics personals.
Repetició dels exercicis corresponents a adrenalina i insulina.

Setmana del 21 al 26 de maig.

- I. Cateterisme dels urèters.
Observació de la diuresi amb el comptagotes de Marey.
Acció de les sals, la glucosa i la urea.
Acció de l'hemorràgia.
- II. Temperatura i olor de l'orina fresca.
Reacció de l'orina en l'home i en el conill.
Acidificació de l'orina tèrbola dels herbívors.
Densitat urinària.
Adaptació de la densitat a les necessitats osmòtiques.
Determinació quantitativa de clor, urea i àcid úric.
Reacció acolorida de la creatinina.
- III. Poder esmorteidor de l'orina.
Desdoblatament de la urea en NH_3 i CO_2 .
Demostració de l'existència de fosfats i sulfats.

Elements anormals més freqüents a l'orina.
Determinació qualitativa i quantitativa de l'àlbumina.
Id., id. de la glucosa.
Reaccions acolorides de l'acetona i cossos cetonies.

- IV. Treballs pràctics personals.
Repetició de la demostració II. Problemes analítics.

Setmana del 28 de maig al 2 de juny.

- I. Condicions físiques de la contracció muscular.
Influència de la càrrega.
Tracció inicial.
Addició latent.
Càcul aproximat del treball mecànic.
Conducció en el nervi.
Experiment de Kühne, de la conducció fibrilar en dos sentits.
Narcosi de conducció.
- II. Regulació tèrmica.
Diferències entre la granota i el cobai.
Fracàs de la termoregulació en temperatures extremes.
Pèrdua de calor per evaporació. (Model de Cannon.)
- III. Sentits de la pell.
Punts de calor i fred.
Influència de la superfície estimulada.
Adaptació a estímuls tèrmics.
Persistència de la sensació.
Influència de la velocitat de les variacions tèrmiques.
Variació de la sensació segons el lloc estimulat.
Punts sensibles a la pressió i al dolor.
Llei de l'energia específica.
Signes locals: localització i dintells d'espai.
Experiment d'Aristòtil.
Dintell diferencial. Llei de Weber.
Fenòmens de projecció i sensació referida.
- IV. Treballs pràctics personals.
Repetició de la segona demostració de la setmana anterior sobre l'orina.

Setmana del 4 al 9 de juny.

- I. Inhibició de reflexos de posició en la granota.
Secció del tronc cerebral per darrera els tubercles bigèmims.
Secció a nivell dels hemisferis.
Secció unilateral dels tubercles bigèmims.

- Preparació d'una granota medullar.
Comparació del comportament de l'animal en aquestes quatre condicions. Funcions dels diversos centres encefàlics.
- II. Sensacions de gust i olfacte. Reflexos.
(Observacions en home.)
a) Gust. Necessitat de solució.
Importància del contacte.
Localitzacions gustatives.
Recepció associada.
b) Olfacte. Necessitat d'inspiració.
Topografia olfactòria.
Recepció associada.
Esgotament.
c) Reflexos. Esternut.
Reflexos pupillars: llum i acomodació.
Reflex rotulià.
Reflex plantar.
Innervació recíproca en l'home.
Reflex oculo-cardíac.
- III. Exercicis en home. Sentit de l'audició.
Experiments amb sirena.
Diapasó.
Aparell de Galton.
Harmonies i desharmonies.
Transmissió de l'estímul acústic.
Orientació acústica.
Ressonància.
- IV. Treballs pràctics individuals.
Repetició de la demostració de la setmana anterior.
Obtenció de bones gràfiques de la influència de la càrrega, tracció inicial, addició latent i narcosi.

Setmana del 11 al 16 de juny. Sentit de la vista.

- I. Observacions en home.
Sensacions visuals acromàtiques.
Discos giratoris. Làmpara elèctrica.
Sensació visual amb estímuls discontinus.
Imatges consecutives negatives.
Dintell diferencial. Desaparició d'ombres.
Disc de Masson.
Contrast simultani de lluminositat.
Irradiació.
Punt cec de la retina. Experiment de Marotte.
Observació del fons de l'ull en el conill.
- II. Observacions en l'home.
Sensacions visuals cromàtiques.
Composició de l'espectre. Disc de Newton.
Colors contraris o complementaris.
Imatges consecutives cromàtiques.
Fenòmens de contrast cromàtic.
Camp visual cromàtic i aeromàtic. Perimetria.

- III. Sensació visual d'imatges.
Acomodació.
Superfícies refringents i acomodació
l'home.
Augment del camp per visió binocular i fusió
d'imatges.
Sensacions visuals plàstiques.
Importància de la visió binocular.
Visió plàstica per fusió de dues imatges.
Estereoscop i imatges de color.
Estudi anàtic i funcional del model de
l'ull.
- IV. Treballs pràctics personals.
Obtenció de gràfiques de pressió arterial en
el gos.
Obtenció de gràfiques de moviments respiratoris en l'home.
Spirometria.

Setmana del 18 al 23 de juny.

- Exercicis sobre locomoció i sentits de la posició.
- I. Reflexos en animal intacte. (Magnus.)
Reflexos estàtics.
R. cervical en el gat.
R. de correcció.
a) Laberíntic del cobai.
b) De tronc en el conill.
Reflexos cinètics.
Per moviments rotatoris.
Per moviments progressius.
R. del salt.
Reflexos laberíntics.
Estimulació elèctrica.
Moviment rotatori.

- II. Reflexos en gat descerebrat. (Sherrington.)
Rigidesa i posició de l'animal descerebrat.
Reacció d'allargament i escurçament.
Reflexos miotàctics i r. rotulià.
Reflex extensor creuat i r. de Phisippón.
Posicions per estímuls externs.
Posició del cap i de les potes. Relacions mütues.
Innervació recíproca d'antagonistes.

- III. Exercicis en l'home.
Sentits de posició.
Reflexos estàtics i cinètics.
Nistàgmus.
Exploració termolaberíntica.

- IV. Treballs pràctics personals.
Repetició de la setmana anterior, alternant els alumnes; és a dir, els qui havien fet corbes de pressió, fan ara respiració, i反之 versa.

dimarts 25 i dimarts 26 de juny.

I. Demonstració de les funcions de l'escorça cerebral.

II. Funcions del sistema nerviós vegetatiu.
Els alumnes alternen per meitats aquestes dues demostracions.

La resta de la setmana, no hi ha curs per celebrar-se el VIII Congrés de Metges de Llengua Catalana.

Sessió del 2 al 7 de juliol i del 8 al 15.

Revisió dialogada de les llibretes de treballs pràctics presentades pels alumnes. També dividits en cinc seccions, que feia més intim, fàcil i eficient el diàleg i la revisió.

* * *

In les sessions de Treballs pràctics individuals, l'instrucció de l'ajudant s'ha limitat a orientar i instruir els alumnes en les tècniques que ja han fet, i resoldre els dubtes que es presentessin. En les sessions de demostració, tot i ésser sempre predominantment pràctiques, s'ha procurat fer veure la importància, relacions i deduccions que es poden treure de les tècniques mostrades. El número limitat d'alumnes ha donat una gran eficiència a aquestes sessions, en les quals s'ha procurat donar sempre un programa limitat, a fi de poder resoldre tots els dubtes i fer els comentaris avinents. Els programes i la distribució de feina per dies i seccions s'ha anunciat sempre amb dos dies d'anticipació com a mínim; això fa possible, per part dels estudiants que hi tinguin interès, una preparació prèvia del tema. Desgraciadament, però, en aquest aspecte, el curs no ha correspost a les nostres esperances i indicacions.

Totes les sessions s'han celebrat al nostre Institut de Fisiologia, exceptuant la corresponent a «Situació de posició en l'home», que tingué lloc al Laboratori de Psicotècnica de l'Escola del Treball. Es just regreixar ara al Dr. Azoy la seva entusiasta col·laboració en la preparació i direcció d'aquesta demostració. L'organització i direcció general d'aquest curs pràctic ha anat a càrrec del Dr. Jaume Pi-Sunyer Bayo, brillantment secundat per l'ajudant oficial de Fisiologia Humana, doctor Jaume Raventós. Han collaborat a les sessions, entre els esmentats, el catedràtic de Farmacologia, Dr. J. M. Bellido i els ajudants de les categories de Fisiologia general, Farmacologia i Bioquímica, Drs. Joan Bofill Deulofeu, Cristian Cortés, Antoni Armengol, Albert Folch, Cèsar Pi-Sunyer, Antoni Cardenal i Antoni Grinyó i els metges integrants de l'Institut de Fisiologia, senyors Bona-

ventura Benaiges i Jordi Folch. En exposar els resultats d'aquest curs cal remarcar llur dedicació entusiasta, que ha fet possible aquest esforç.

* * *

Publiquem aquestes notes, només com a mostra de les possibilitats del nou règim universitari, i com a estímul just per als que han ajudat. Tots junts, cadascú en el seu lloc, hem procurat complir el deure encarregat, i creiem que la nostra gestió, sempre ben intencionada, es pot presentar a la sanció pública.

Això no vol pas dir que quedem totalment satisfets del nostre curs. D'ell ens queden experiències i ensenyaments. L'any que ve a la vista del nombre d'alumnes matriculats de les nostres possibilitats i de les realitats del moment, organitzarem un altre curs. No serà igual a aquest, perquè mai dos cursos no han d'ésser iguals, però n'aprofitarem els ensenyaments i l'estructura general, de la qual podem declarar que estem satisfets. I esperem que no serem tots sols amb aquesta satisfacció, i que els qui han estat els nostres alumnes aquest any, s'han donat plenament compte de l'esforç fet per a ells. Això és el més important, perquè no s'ha d'oblidar que l'estudiant és el primer element de la Universitat i tota ella ha d'estar orientada vers el seu servei.

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

Curs d'ampliació de la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona sobre Qüestions Quirúrgiques de fetge, vies biliars i pàncreas, organitzat pel Dr. E. Ribas Ribas, professor lliure de Patologia i Clínica quirúrgica i Prof. de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, amb la col·laboració dels professors i doctors de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau: Prof. Esquerdo, professor Gallart, Prof. Corachan i dels Drs. Foneu, Pinós, Rabassa, Ribas Isern, Rocha, Vilarborta, Suñé, Forn i Tarrés.

Lloc de l'ensenyament: Auditòrium de la Sala de Sant Agustí. Servei de Cirurgia, Prof. Dr. E. Ribas Ribas. De 10 a 11 els dies assenyalats en el Programa.

Preu de la matrícula: 50 pessetes. La inscripció pot fer-se a la Secretaria de la Facultat de Medicina i a l'Administració de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

PROGRAMA

«Estat actual dels coneixements del fetge sobre l'equilibri humorà», Prof. E. Ribas Ribas, dimecres 16 d'octubre. — «Importància de la infec-